

Riistantutkimuksen tiedote 201:1-8. Helsinki 5.7.2005

Hirvikannan koko ja vasatuotto vuonna 2004

Vesa Ruusila, Mauri Pesonen, Riitta Tykkyläinen, Arto Karhapää ja Maija Wallén

Maamme hirvikanta pysyi syksyn 2004 hirvijahdin jälkeen samankokoisena edellisvuoteen verrattuna. Suurimmassa osassa riistanhoitopiirejä hirvikanta oli joko ennallaan tai hieman pienentynyt. Yhteensä hirviä arvioidaan olevan koko maassa noin 100 000 – 110 000 yksilöä. Myöskään hirvien vasatuotossa ei tapahtunut suuria muutoksia edellisvuodesta. Rannikko-Suomen alueella vasatuotto aleni, muualla maassa tuotto oli edellisvuoden tasolla. Kaksosvasallisten naaraiden osuus säilyi koko maassa ennallaan. Viime vuosien suurten saaliiden seurauksena vasatuotto on kuitenkin laskenut pitkäaikaiskeskiarvon alapuolelle etenkin maan eteläosissa. Kannan tiheyttä ja vasatuottoa merkittävämmät muutokset tapahtuivat hirvikannan rakenteessa. Etenkin Rannikko- ja Sisä-Suomen alueilla aikuisten naaraiden osuus on selvästi noussut. Hirvikannan rakenteen tasapainottamiseen tulisikin kiinnittää huomiota syksyn 2005 hirvenmetsästyksessä. Tulokset perustuvat hirviseurueiden viime syksyn metsästyksen yhteydessä täyttämien hirvihavaintokorttien tietoihin. Korteja palautettiin Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitokseen ennätysmäärä, yhteensä 5406 kappaletta.

Vesa Ruusila (puh. 0205751 402 tai 040- 8406877) ja Mauri Pesonen, Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos, Yliopistokatu 6, 80100 Joensuu. Arto Karhapää, Riitta Tykkyläinen ja Maija Wallén, Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos, Ilomantsin riistantutkimusasema, Haravapurontie 4, 82900 Ilomantsi.

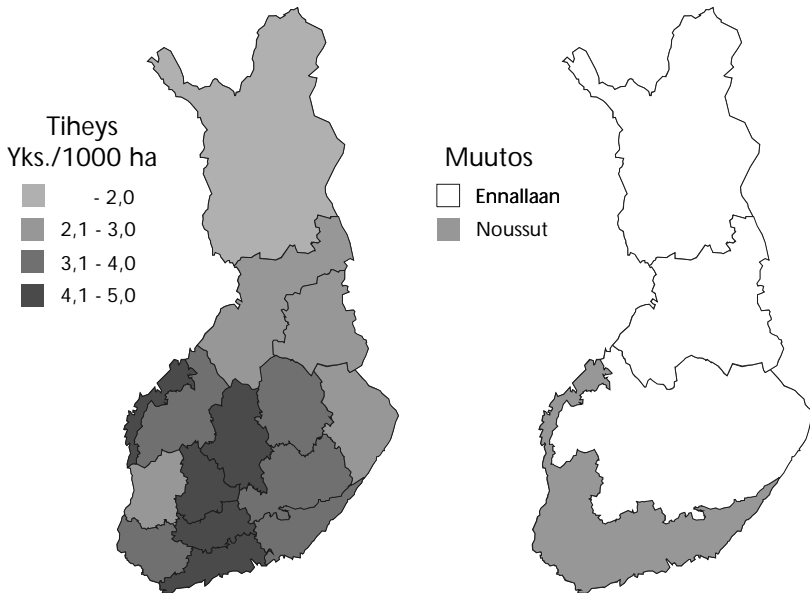
Tämä tiedote perustuu maamme hirviseurueiden metsästyksen aikana täyttämien hirvihavaintokorttien tietoihin hirvikannan koosta, vasatuotosta ja rakenteesta. Seuranta-aineiston kokosivat hirviseurueet kirjaamalla päivittäiset havaintonsa jahdin aikana ja arvioimalla metsästyksen jälkeen alueelleen jääneen hirvikannan koon. Tiheysindeksien lisäksi hirvikannan vähimmäiskoko arvioitiin laskennallisella menetelmällä ottaen huomioon vuotuiset saaliit ja vasatuotto. Tämän menetelmän mukaan Suomen hirvikannan koko syksyn 2004 jahdin jälkeen on noin 100 000–110 000 hirveä. Viime syksyn hirvenmetsästyksen aikana hirvihavaintokortin täytti yli 5400 seuruetta, mikä on tähän asti korkein palautettu määrä. Korttien kattavuus eli niissä ilmoitettujen kaatojen osuus koko saaliista oli 87 % (taulukko 1).

Taulukko 1. Vuonna 2004 hirviseurueiden riistan tutkimukselle palauttamien havaintokorttien määrä, kattavuus ja havaintojen kokonaisuus sekä niissä tapahtuneet muutokset vuoteen 2003 verrattuna.

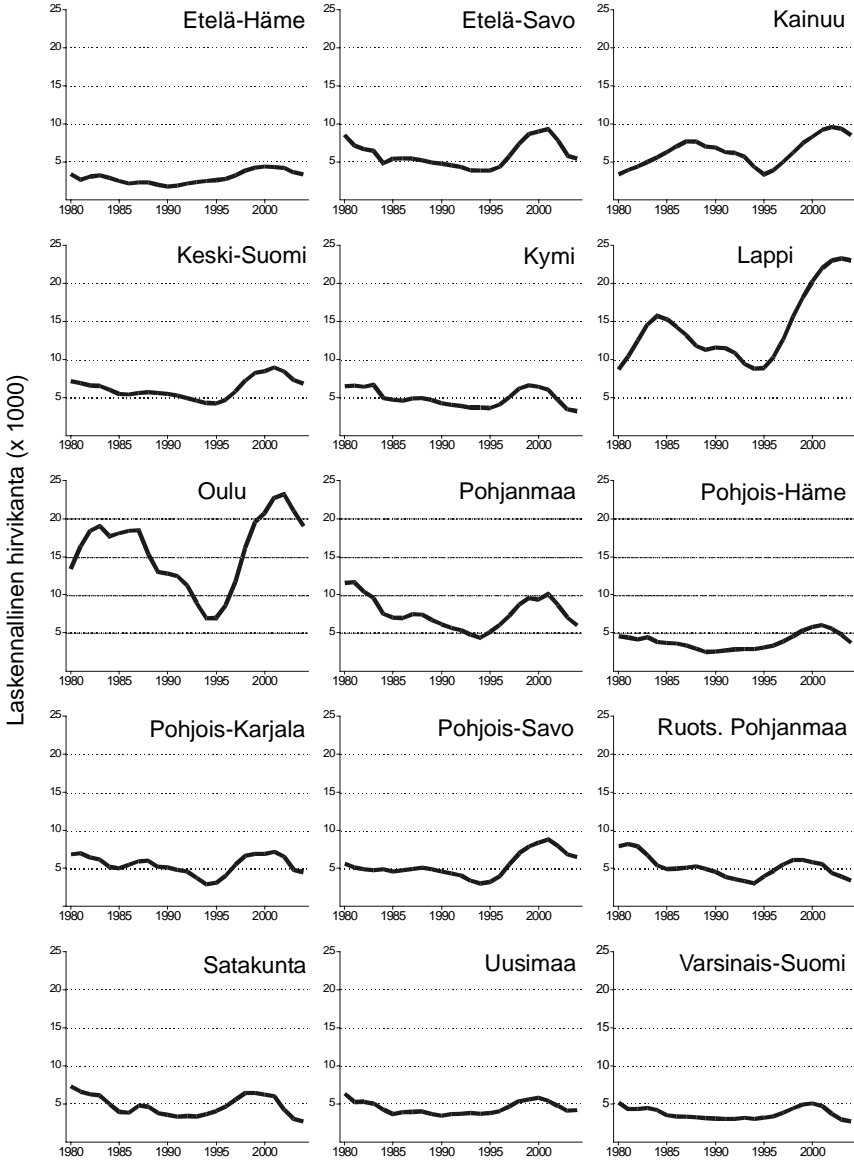
<i>Riistanhoitopiiri</i>	<i>Kortteja</i>	<i>Muutos (%)</i>	<i>Kattavuus (%)</i>	<i>Havaintojen Lukumäärä</i>	<i>Muutos (%)</i>
<i>Etelä-Häme</i>	173	-1,7	93	11 140	-13,5
<i>Etelä-Savo</i>	466	0,4	100	21 379	-24,7
<i>Kainuu</i>	408	-1,7	92	31 132	3,8
<i>Keski-Suomi</i>	378	-1,3	97	24 539	-10,7
<i>Kymi</i>	325	-0,3	98	12 478	-31,6
<i>Lappi</i>	831	8,1	78	47 150	2,5
<i>Oulu</i>	643	2,2	78	56 549	-8,8
<i>Pohjanmaa</i>	273	0,7	95	25 456	-5,2
<i>Pohjois-Häme</i>	142	-0,7	60	9 656	-8,8
<i>Pohjois-Karjala</i>	452	-0,9	99	18 088	-31,4
<i>Pohjois-Savo</i>	454	-0,2	98	24 775	-17,9
<i>Ruots. Pohjanmaa</i>	146	0,0	98	11 889	-3,4
<i>Satakunta</i>	239	-2,4	97	8 910	-28,6
<i>Uusimaa</i>	284	-2,1	88	11 821	-11,6
<i>Varsinais-Suomi</i>	192	-1,0	88	8 489	-22,6
<i>Koko Suomi</i>	5 406	0,8	87	323 451	-12,1

Hirvikannan koon muutokset vähäisiä

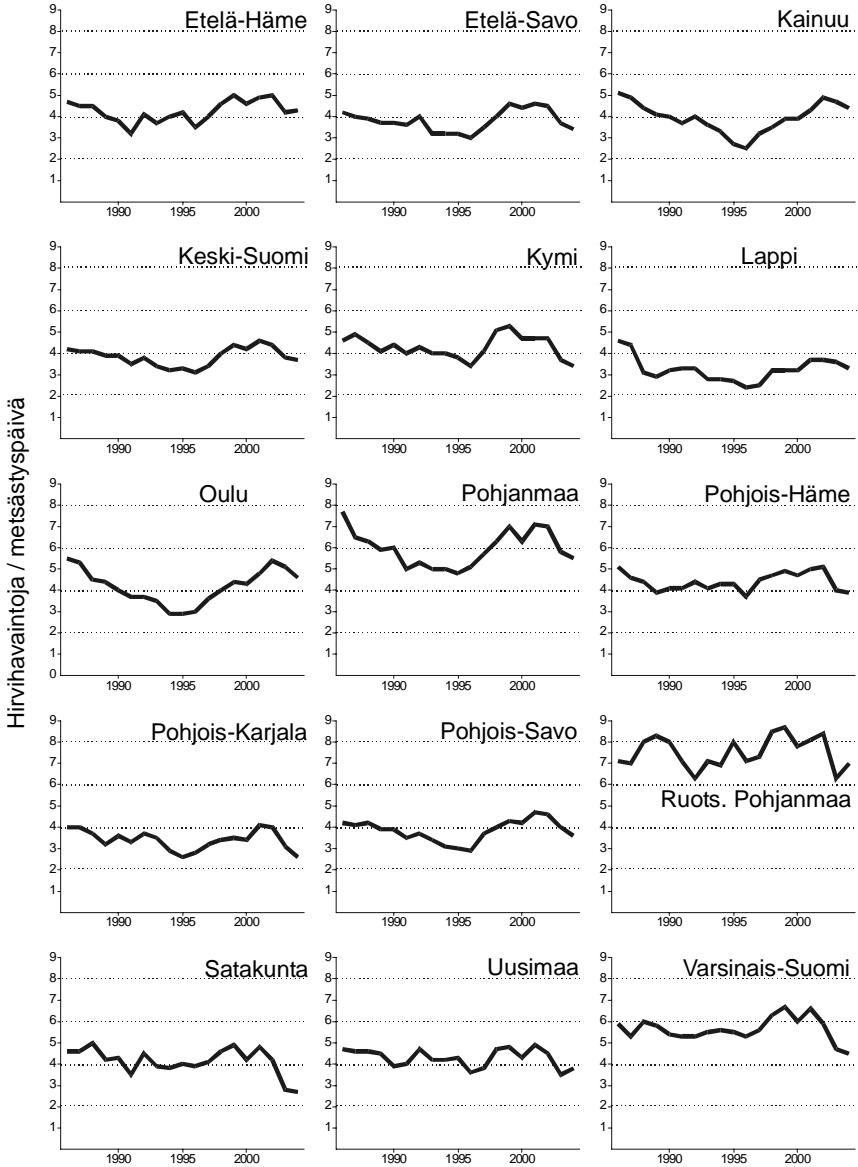
Maamme hirvikanta on suunnilleen sama tai hieman alempi kuin vuotta aiemmin, vaikka hirvisaalis oli noin 20 % pienempi kuin vuonna 2003. Myös metsästyspaine, eli saaliin koko metsästettävään kantaan suhteutettuna aleni kaikissa riistanhoitopiireissä Lappia ja Kainuuta lukuun ottamatta. Metsästyksen jälkeen alueelle jäävän kanta-arvion mukaan hirvikanta kasvoi Rannikko-Suomessa, mutta pysyi edellisvuotisella tasollaan muualla maassa. Riistanhoitopiireistä tiheimmät hirvikannat ovat tällä hetkellä Pohjois-Hämeessä, Ruotsinkielisellä Pohjanmaalla ja Etelä-Hämeessä. Alhaisimmat tiheydet ovat Lapin, Satakunnan ja Kainuun riistanhoitopiireissä (kuva 1).

Kuva 1. Metsästäjien kannanarvion mukainen tiheysindeksi (hirviä/1000 ha) riistanhoitopiireittäin ja indeksin muutos suuralueittain vuodesta 2003 vuoteen 2004. Suuralueet: Lappi=Lapin riistanhoitopiiri (rhp); Oulu=Oulun ja Kainuun rhp:t; Sisä-Suomi=Etelä-Savon, Keski-Suomen, Pohjanmaan, Pohjois-Hämeen, Pohjois-Karjalan ja Pohjois-Savon rhp:t; Rannikko-Suomi=Etelä-Hämeen, Kymen, Ruotsinkielisen Pohjanmaan, Satakunnan, Varsinais-Suomen ja Uudenmaan rhp:t.

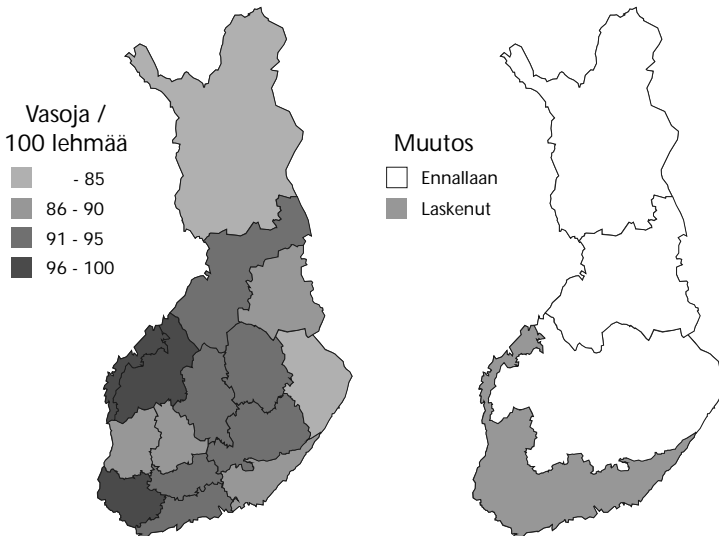

Kuva 2. Laskennallisen hirvikannan kehitys riistanhoitopiireittäin.

Kuva 3. Keskimääräisten päivittäisten hirvihavaintojen määrän vaihtelu riistanhoitopiireittäin.

Laskennallisella menetelmällä arvioituna hirvikanta pieneni useimmissa riistanhoitopiireissä, mutta muutos oli aiempaa vähäisempi (kuva 2). Pohjois-Suomen hirvikannassa ei viime vuosina kuitenkaan ole tapahtunut vastaavaa pienentymistä kuin maan eteläosissa. Vuoden takainen arvio hirvikannasta on osoittautumassa noin 10 % liian pieneksi, mikä johtuu lähinnä Pohjois-Suomen hirvikannan koon aliarvioinnista. Suuraluetasolla havaintoja / päivä –tiheysindeksi pieneni Sisä-Suomen ja Oulun suuralueilla, mutta pysyi ennallaan Rannikko-Suomessa ja Lapissa. Piirikohtaisessa tarkastelussa indeksi on viime vuosien aikana pienentynyt 1990-luvun puolivälin tasolle tai sen alapuolelle useissa rannikon ja sisämaan piireissä (kuva 3). Vaikka suuraluetasolla tarkasteltuna eri tiheysindeksien muutokset poikkeavat hieman toisistaan, kyse on kuitenkin vain pienistä vuosien välisistä eroista (3-10 %). Myös muut kannanmuutoksesta kertovat indeksit ja mm. hirvikolarien määrän muutos (-6 %) viittaavat pienenevään hirvikantaan. Ottaen huomioon useat hirvikannan koon muutoksesta kertovat tekijät, voidaan todeta hirvikannan koon edelleen pienentyneen, mutta vähemmän kuin vuotta aiemmin. Hirvikannan näkökulmasta on eduksi, että kantaa pienennettäessä ja lähestyttäessä alueellisia tavoitekantoja vuosien väliset muutokset ovat vähäisempiä ja näin pienennetään yliverotuksen riskiä.

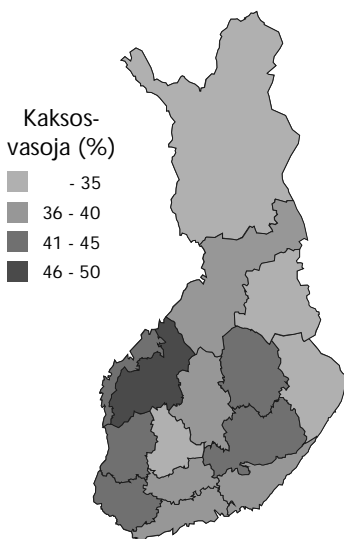

Kuva 4. Hirvien vasatuotto naarasta kohti laskettuna riistanhoitopiireittäin ja indeksin muutos suuralueittain vuodesta 2003 vuoteen 2004.

Vasatuotto lähes ennallaan

Viime syksyn hirvihavaintokorttien tiedoista arvioitiin myös kevään 2004 vasatuotto (kuva 4). Hirvikannan koon pienentyessä etenkin Rannikko- ja Sisä-Suomessa myös vasatuotto on ollut viime vuosina laskusuunnassa. Vuoteen 2003 verrattuna vasatuotto laski Rannikko-Suomen alueella, muilla suuralueilla vasatuotto oli entisellä tasollaan. Rannikko-Suomen vasatuottoarvioissa vuosien välinen vaihtelu on suurempaa kuin sisämaassa, mihin osaltaan vaikuttaa rannikkoalueiden sisämaata suurempi muuttoliike. Pitkäaikaiseen vasatuoton keskiarvoon verrattuna Rannikko- ja Sisä-Suomen taso oli alhaisempi. Oulun suuralueella vasatuotto oli hieman keskiarvoa korkeampi, ja Lapissa lähellä keskiarvoa.

Kaksosvasojen kanssa havaittujen naaraiden osuus pysyi vuoden 2003 tasolla koko maassa (kuva 5). Lappia lukuun ottamatta kaksososuus oli kuitenkin pitkäaikaiskeskiarvon alapuolella. Ottaen huomioon naaraskohtaisen vasatuoton ja kaksososuuden, maamme tuottoisimmat alueet olivat rannikoilla ja niiden tuntumassa, eli Pohjanmaan, Ruotsinkielisen Pohjanmaan ja Varsinais-Suomen riistanhoitopiireissä. Alhaisimmat vasatuottoluvut olivat

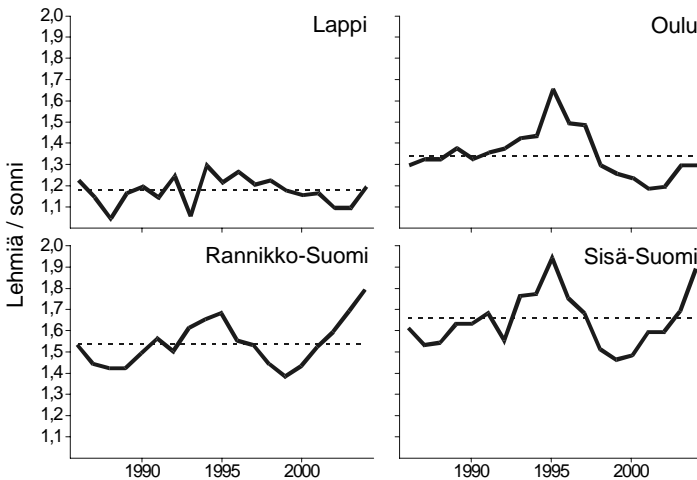

Kuva 5. Kaksosvasallisten naaraiden osuus kaikista vasallisista naaraista riistanhoitopiireittäin. Suuraluetasolla tarkasteltuna kaksososuus ei muuttunut edellisestä vuodesta.

Pohjois-Karjalan, Lapin ja Kainuun riistanhoitopiireissä. Maan pohjois- ja itäosien vasatuottoa pienentävät sekä ympäristöolosuhteet että muuta maata korkeammat susi- ja karhutiheydet.

Aikuiskannan rakenne entistä vinoutuneempi

Viime vuosien suurista kaatomääristä huolimatta hirvisaaliin rakenne on edelleen voimakkaasti painottunut aikuisiin uroksiin ja vasoihin. Tämä on kasvattanut aikuisten naaraiden osuutta suhteessa uroksiin etenkin Rannikko- ja Sisä-Suomen alueilla (kuva 6). Liian naaraspainotteinen aikuiskannan rakenne voi heikentää vasatuottoa. Mikäli uroksia on liian vähän, naaraiden hedelmöityminen ja edelleen vasojen syntymä keväällä saattavat viivästyä. Myöhään syntyvät vasat ovat pienempiä metsästysaikana ja talveen valmistautuessaan. Alhainen urosten osuus pienentää myös urosten välistä kilpailua naaraista. Tällöin sukuaan pääsevät jatkamaan myös yksilöt, joilla ei tasaisemmassa aikuisrakenteessa olisi edellytyksiä päästä parittelemaan. Vaikka naarasosuuden nousu onkin tyypillistä hirvikantaa pienennettäessä, tulisi eteläisen Suomen hirvikannan rakenteen korjaamiseksi kiinnittää erityistä huomiota. Aikuiskannan rakennetta voidaan muuttaa pienentämällä saaliin uros- ja vasaosuutta. Vasaosuuden pienentäminen korjaa myös mahdollista ikärakenteen vinoumaa joka on syntynyt kantaa pienennettäessä.

Kuva 6. Aikuisten hirvien naaraiden ja urosten välinen lukusuhte suuralueittain; katkoviiva osoittaa aikajakson keskimääräistä tasoa.